

VERSLAG

GRIP OP DE MAAS - BIJEENKOMST PERSPECTIEFTREKKERS, VOORBEREIDINGSTEAM EN BELEID IenM

DATUM: 7 juni 2016
PLAATS: De Bouwcampus, Van der Burghweg 1, Delft
TIJD: 9.30 - 12.00 uur met aansluitende lunch

Aanwezig:

Ad van 't Zelfde, Albert Barneveld, David Janssen, Eric Drieënhuizen, Henry Tuin, Hans van Amstel, Hessel Voortman, Jaap van der Weele, Katja Oostendorp, Manon Jütte, Marcel Hertogh, Marlène van Gessel, Pim Breek, Wim van Hengel, Machiel Crielaard.

Afwezig:

Andre Welberg, Bilal Akdeniz, Maarten van der Vlist, Paul Bolt, Paul Keursten.

OPENING

Vandaag is de tweede van de maandelijkse ontmoetingen van de perspectieftrekkers en het voorbereidingsteam Grip op de Maas. Vanuit het ministerie van IenM nemen David en Pim deel voor de verbinding met beleid.

Het doel is om met elkaar in gesprek te gaan over wederzijdse wensen en belangen, te verkennen waar mogelijk gezamenlijke energie zit en hoe we nu verder kunnen gaan.

VOORSTELRONDE

De vraag die aan de aanwezigen gesteld wordt is vanuit welke rol ze deelnemen en om in drie woorden te schetsen wat het traject van 'Grip op de Maas' voor hen betekent.

We beginnen bij de gasten die aanschuiven vanuit beleid:

Pim Breek (IenM) geeft aan dat ze hier vandaag zitten vanuit de thematiek van integraal opdrachtgeverschap. Vanuit de bezigheden vanuit het ministerie is er behoefte aan concrete opgaven waaruit een bredere blik gevormd kan worden. De uitdaging is om ontwikkelingen en opgaves te verbinden zodat er meerwaarde gevormd kan worden. Bij een een-op-een vervanging wordt de meerwaarde uit andere opgaven niet benut.

David Janssen (IenM) geeft aan dat de nieuwe afsluitdijk de testcase is voor integraliteit. Daarin wil de opdrachtgever verder en breder kijken. We moeten het grootschalig bekijken en het systeem goed inrichten.

Vandaag schuiven ze aan om vanuit de IenM kant deel te nemen aan de co-creatie en om vanuit deze samenwerking verder te komen.

De perspectieftrekkers en leden van het voorbereidingsteam noemen de volgende woorden:

Eric Drieënhuizen (perspectieftrekker Ballonnen en Bakstenen, Architectural BIM) *'Combineren maatschappelijke interesse'*; Marcel Hertogh (TU Delft, RWS) *'Avontuur, integraliteit en partnerschap'*; Manon Jütte (perspectieftrekker Energieke Maas, Alliander) *'Energietransitie'*; Jaap van der Weele (perspectieftrekker Radicale Maas, Sweco) *'Vernieuwing, verantwoordelijkheid en verassing'*; Marlène van Gessel (perspectieftrekker Beleving, Van Roosmalen Van Gessel Architecten) *'Verbreding, verdieping, beleving en ontdekking'*; Ad van 't Zelfde (perspectieftrekker Hartsrivier, BAM) *'Outside the box, nu voor later'*; Henry Tuin (perspectieftrekker Adaptieve Maas, Arcadis) *'Portfolio-optimalisatie en adaptiviteit'*; Hessel Voortman (Arcadis) *'Etalage'*; Wim van Hengel (Rijkswaterstaat) *'Eindproduct'*; Hans van Amstel (Rijkswaterstaat) *'De kennis die opgebouwd wordt bij de vervanging en renovatie van natte kunstwerken kan gebruikt worden voor het besef van vervanging en renovatie van droge projecten'*; Albert Barneveld (Rijkswaterstaat) *'Vernieuwing, energie, 'het proces op de wagen krijgen''*.

KORTE TOELICHTING OP HET PROCES GRIP OP DE MAAS TOT NU TOE

Het co-creatietraject begon bij Rijkswaterstaat. De vraag kwam naar voren of een-op-een vervanging de juiste werkwijze was voor de vervangingsopgave van de zeven stuwen in de Maas. Er was behoefte om de denkkraft van experts in Nederland te mobiliseren en hier samen op De Bouwcampus over na te denken. De een-op-een vervangingsvraag is tijdens het proces aangepast: Destijds zijn de stuwen gebouwd voor het transport van steenkolen, nu is de wereld veranderd en spelen andere ontwikkelingen. De vraag is dan ook vanuit welke perspectieven je nu naar de Maas als systeem kunt kijken. In het co-creatietraject op De Bouwcampus hebben deelnemers verschillende perspectieven op de Maas aan elkaar gepitcht. Gemengde teams hebben deze perspectieven vervolgens uitgewerkt. Er zijn vier bijeenkomsten geweest. Tijdens de laatste bijeenkomst op 7 december constateerden Jannita Robberse en Wim van Hengel dat het proces nog niet klaar was. We zitten nu in de stap van prototyping, waarin iedere perspectieftrekker toetst hoe stevig zijn of haar perspectief nu eigenlijk is. De perspectieven hebben ieder hun eigen dynamiek, maar door de perspectieven heen kijkend is wel duidelijk dat een aantal perspectieven stil dreigen te vallen vanwege behoefte aan mensen en/of middelen.

GEZAMENLIJK SCHETSEN VAN WENSEN EN BELANGEN

Dit agendapunt verloopt aan de hand van de volgende vragen:

1. Wat is voor jou de waarde van Grip op de Maas?
2. Waar ben je vanuit je eigen rol naar op zoek?
3. Welke verwachting heb je van de anderen?

Manon Jütte merkt op dat er een vraag ontbreekt namelijk: Waar staan de perspectieven nu?

De vraag is waar we ons op focussen en hoe we op een andere manier naar de vervangingsopgave kunnen kijken volgens Hessel Voortman. We moeten kijken naar de integraliteit en ons richten op 'hoe nu verder'. Jaap

van der Weele wil vooral niet in herhaling vallen, de verwachtingen voor vandaag zijn hooggespannen en we moeten nu verder kunnen. Naar zijn beleving zitten we in een vacuüm.

Vervolgens zijn de aanwezigen in 4 groepen (2x perspectieftrekkers, Rijkswaterstaat, Beleid IenM) uiteengegaan om de vragen te beantwoorden. Dit is hieronder samengevat per vraag.

1. Wat is voor jou de waarde van Grip op de Maas?

De waarde wordt vooral gezien in het breder kijken en de som van de perspectieven. Het proces heeft daarbij ook een meerwaarde als experiment en voorbeeld voor toekomstige processen.

Vanuit beleid (Ministerie van IenM) zit de waarde van dit traject in het opgavegericht werken. In dit traject is de breedte al aanwezig in de verschillende perspectieven. Toch ontbreken er ook nog een aantal belangrijke stakeholders, zoals de waterschappen en de provincie. In een dergelijk complex project is het van belang zaken op een systematische manier te bekijken. Vervanging en renovatie heeft een lange doorlooptijd, 60 jaar en verder, het is dan ook van belang dat we nu de juiste keuzes maken.

2. Waar ben je vanuit je eigen rol naar op zoek?

Grip op de Maas is een ander proces om met vervanging en renovatie (V&R) om te gaan: 'We willen dan ook tot andere oplossingen komen'. Gezamenlijk willen we stappen zetten in het co-creatieproces, dat kan bijvoorbeeld door andere partijen zoals antropologen en cultuurhistorici naar de opgave te laten kijken.

Daarbij moeten we ook kijken welke belangen er zijn, hoe we de vervangingsvraag formuleren en hoe we het proces borgen in beleid en budget. Uiteindelijk moet ergens een pot geld beschikbaar zijn voor het proces, dit kan bijvoorbeeld ook door het uitgeven van aandelen Maas.

In dit proces staan integraliteit en gelijkwaardigheid van de partijen centraal ('gelijkwaardigheid is een werkwoord'). Het eindresultaat is onbekend - dat is het lot van co-creatie - maar er zijn zaken die we al wel weten en waar we op kunnen reageren, zoals de energietransitie en digitalisering. Verbinders en verbeelders zijn nodig om het proces nog weer een stap verder te krijgen.

Het perspectief radicaal ontwerpen van Jaap van der Weele heeft nu input nodig, hij wil niet enthousiast verder gaan en tegen de muur aanlopen. Daarvoor hebben we leidende principes nodig die we gezamenlijk bepalen. Vanuit deze leidende principes moeten we tot het niveau komen waar Rijkswaterstaat nu gebruik van kan maken.

We staan nu vooraan het proces van de vervanging en renovatie. Beleid is geïnspireerd door, deze perspectieven en kan daar gebruik van maken om vervolgttrajecten in te gaan. Daarbij moet wel gekeken worden hoe we naar de opgave kijken is de vraag wat we met een onbevaarbare Maas kunnen of is de vraag met hoe weinig stuwen kunnen we de Maas bevaarbaar houden? Hoe gaan we in dit verhaal om met de adaptiviteit van deze stuwen aan veranderende omstandigheden?

Uiteindelijk moeten we hier afspraken over maken en leidende principes in gaan vinden.

3. Welke verwachting heb je van anderen?

Het kader voor de V&R is niet vanuit een technisch maar vanuit een maatschappelijk kader ingestoken, dit is vernieuwend en staat in dienst van Nederland. Daarvoor is een visie nodig die de perspectieven overstijgt.

Een vervolgvraag is hoe we tot een dergelijke visie kunnen komen. Manon Jütte voelt zich daarbij niet verantwoordelijk voor de 'NL' visie. De reactie van Ad van 't Zelfde hierop is dat we de kracht van de perspectieven willen behouden maar wel tot een visie willen komen, het proces van Grip op de Maas is wel een 'NL' principe. Het gaat ook om de lessen die we uit het proces kunnen leren voor volgende processen.

Vervolgens presenteert David een aantal van de ontwikkelingen die spelen bij beleid en hoe zij hieraan willen werken.

GEZAMENLIJK ZOEKEN: WAAR ZIT GEZAMENLIJKE ENERGIE EN HOE GAAN WE NU VERDER?

Er wordt voorgesteld om samen met beleid (IenM) op zoek te gaan naar de leidende principes in een werkvorm. David Jansen geeft aan dat er allereerst nog wat huiswerk gedaan moet worden, en dat er ook intern bij het ministerie nog verantwoord moet worden waar ze mee bezig zijn.

De uitdaging is om een aanpak zoals die bij Grip op de Maas binnen de vernieuwende aanpak van IenM te krijgen. Dit betekent een andere manier van beleid maken in een open co-creatieproces: ruimte creëren om op een andere manier verder te gaan.

IenM kan helpen om de leidende principes boven water te krijgen vanuit het beleidsperspectief. Ook vraagt het een introspectie van de bestaande perspectieven: hoe landen deze in het beleid? Dit proces kan op De Bouwcampus doorlopen worden. Grip op de Maas is in dezen een goede pilot voor nieuwe vormen van beleidsvoering.

De funding behoefte van een aantal perspectieftrekkers is een punt dat aandacht nodig heeft. Dit gaat niet perse alleen om financiële middelen maar kan ook gaan om de meerwaarde van deelnemen aan dit traject. Dit verschilt per perspectief en hier zou creatief over nagedacht moeten worden. Dit punt is ook iets voor De Bouwcampus om over na te denken omdat dit in ieder co-creatietraject terug zal komen.

CONCRETE AFSPRAKEN VOOR VERVOLG

1. Een co-creatiebijeenkomst in augustus/september met beleid erbij om te brainstormen over een leidend principe voor de Maas.
2. Een bijeenkomst over de stand van zaken van de verschillende perspectieven met beleid erbij. Deze bijeenkomst gaat over:
  - a. de perspectieven op zich
  - b. over het overkoepelende: waar werken we nu naar toe....
3. Een sessie waarin creatief nagedacht wordt over de funding behoefte van een aantal perspectieftrekkers - deelnemers: Jaap, Marlène, Eric, Manon, Wim, David Janssen, Maarten, Albert en Katja.
4. (In de nazit) De Bouwcampus zorgt voor een uitnodiging voor de maandelijkse ontmoetingen op de laatste dinsdag van de maand.